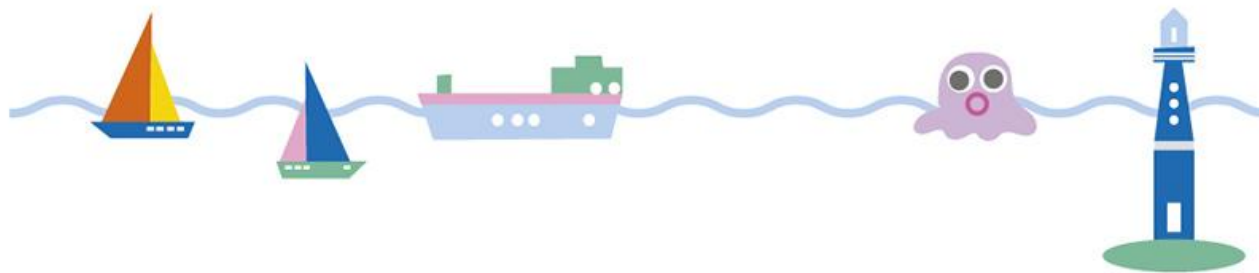

Helsingin kaupungin varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja toisen asteen koulutukseen kulttuurikasvatussuunnitelma

Lukijalle

Lapsuus ja nuoruus ovat erityistä aikaa ihmisen elämänpolulla. Lapsena leikkeihin heittäytyminen ja mielikuvituksen käyttäminen sujuvat usein helpommin kuin meiltä kaavoihin kangistuneilta aikuisilta. Uusien asioiden kokeileminen ja luovuus ovat osa lapsuutta ja nuoruutta.

Lapsena ja nuorena luodaan pohja myös aikuisuudelle, johon luovuus kuuluu. Kun jostain innostuu lapsena, kantaa se usein koko elämän ajan. Helsinki haluaa varmistaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on tasa-arvoinen pääsy kulttuurin ja taiteen äärelle. Edessäsi oleva kulttuurikasvatussuunnitelma on yksi työkalu tämän toteuttamiseksi.

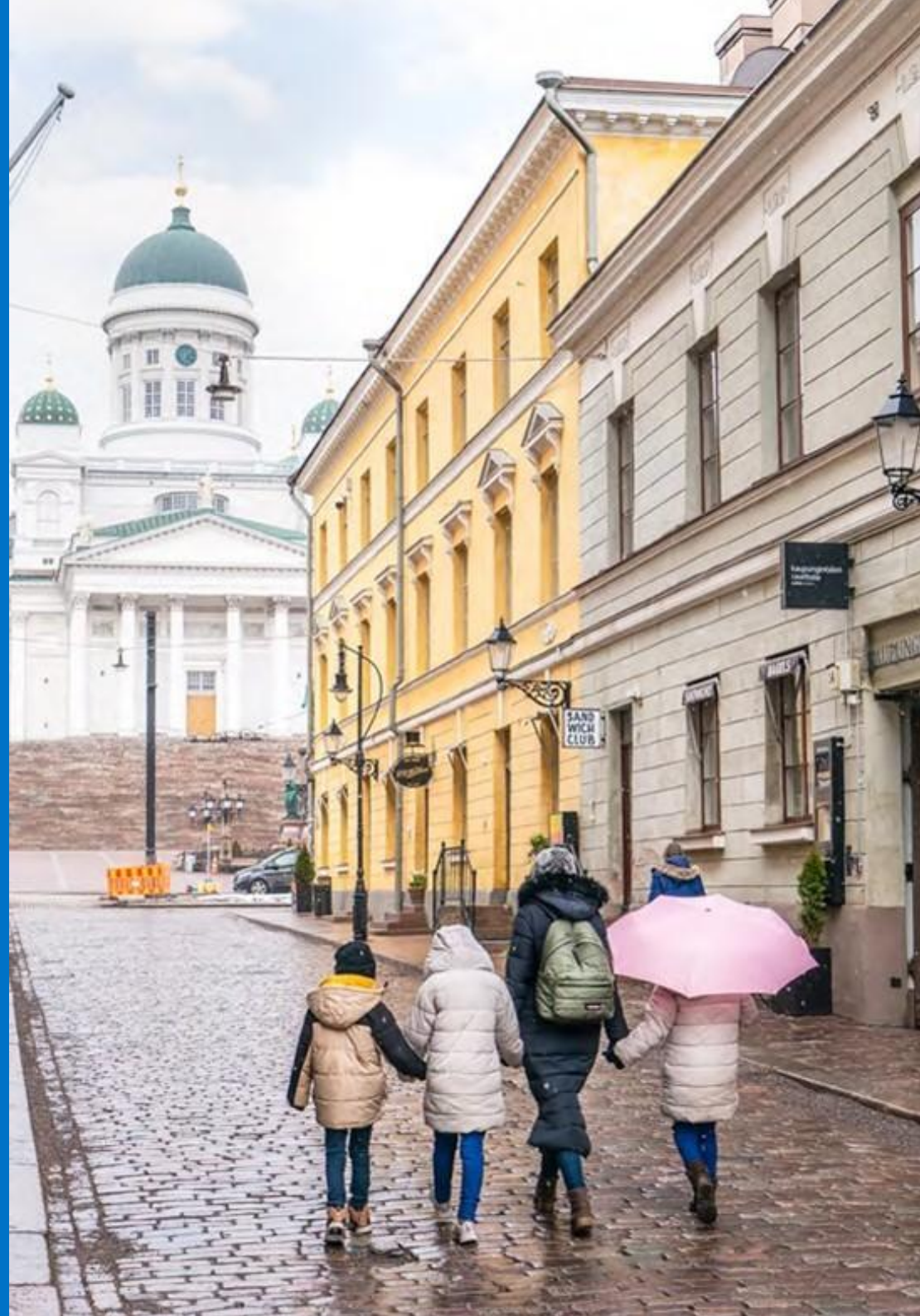
Kulttuurilla ja taiteella on tärkeä merkitys lapsen hyvinvoinnille ja kasvuille. Taide- ja kulttuurikasvatuksen menetelmillä voidaan tukea itseilmaisua ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Taiteen kokeminen ja tekeminen auttavat hahmottamaan maailmaa ja ymmärtämään muita ihmisiä ja eliöitä. Taiteen avulla voi käsitellä vaikeitakin asioita lapselle sopivalla tavalla.

Kulttuuri on ihmisten välillä oleva näkymätön liima, joka yhdistää meitä. Parhaimmillaan se antaa iloa, rikastuttaa elämää ja tuo eri taustoista olevat ihmiset yhteen. Kulttuurilla ja taiteella voidaan vahvistaa kasvavan nuoren kiinnostymistä yhteisöön ja rakentaa tulevaisuutta, jossa kukaan ei jää syrjään.

Haluamme rohkaista kaikkia helsinkiläisiä varhaiskasvattajia ja opettajia sekä muita kasvatuksen ammattilaisia heittäytymään kulttuurikasvatamiseen mukaan. Toivomme, että tämä suunnitelma inspiroi ja että sen toimenpiteet toimivat konkreettisena työn tukena, johon on helppo nojata.

Kulttuurikasvatus ei rajaudu vain taide- ja taitoaineisiin; se voi olla osa kaikkea toimintaa päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Koko Helsinki toimii kulttuurikasvatuksen toimintaympäristönä, joten vain taivas on rajana tekemiselle ja kokemiselle.

Paavo Arhinmäki, kulttuurin ja vapaa-ajan apulaispormestari
Shawn Huff, kasvatuksen ja koulutuksen apulaispormestari

Lapsen ja nuoren oikeutta kulttuuriin ja taiteeseen turvaavat monet lait ja sopimukset

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus kulttuuriin ja taiteeseen. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus, jonka 31. artiklaan on kirjattu lapsen oikeus osallistua kulttuurielämään ja taiteisiin. Jokaisella lapsella tulee sopimuksen mukaan olla mahdollisuus osallistua kulttuuripalveluihin riippumatta asuinpaikasta tai sosioekonomisesta taustasta.

Kulttuurikasvatuksen laillisena perustana toimii laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Laki säätelee toimintaa, jolla kunnat edistävät kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä kulttuuri- ja taidekasvatusta ja kulttuuriperintöä. Lain tavoitteena on tukea ihmisten mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokeamiseen. Lain tavoitteena on myös edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen.

Valtioneuvoston koulutuspoliittiset ja kulttuuripoliittiset selonteot esittävät koulutuksen ja tutkimuksen sekä kulttuurin ja luovien alojen toimintaedellytyksiä, tavoitetiloja ja niiden saavuttamiseksi tehtäviä toimenpiteitä 2040-luvulle asti. Tavoitteena on vahvistaa oppijoiden hyvinvointia, sivistysperustaa ja koulutuksellista tasa-arvoa.

Kulttuuri ja taide helsinkiläisen lapsen ja nuoren elämässä

Kulttuurikasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen ja nuoren henkilökohtaisen kulttuuri- ja taidesuhteen syntymistä, kehittää elämäntaitoja ja -ymmärrystä sekä tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa luovuutta, laaja-

Yhdenvertaisuus kokemiseen ja tekemiseen

Kulttuurikasvatusta tarvitaan, jotta taide ja kulttuuri olisivat tasapuolisesti osa jokaisen lapsen ja nuoren arkea. Helsingissä jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus taiteen ja kulttuurin kokemiseen ja tekemiseen asuinpaikasta tai sosioekonomisesta taustasta riippumatta.

Elinikäinen yhteys kulttuuriin ja taiteeseen

Jokaisella helsinkiläisellä lapsella ja nuorella tulee olla yhteys taiteeseen ja kulttuuriin läpi elämän. Kulttuurikasvatussuunnitelmaa tarvitaan, jotta yhteyden rakentumiselle olisi jo varhain hyvä pohja helsinkiläisille lapsille ja nuorille. Parhaimmillaan kulttuurikasvatuksen kautta syntyy kipinä, josta kasvaa elämänmittainen kiinnostus kulttuuriin ja taiteeseen. Yhteys kulttuuriin ja taiteeseen voi rikastuttaa elämää, antaa merkityksellisyyttä ja olla vahva ilon lähde sekä ohjata elämässä kiinnostusta ja harrastuneisuutta kulttuuria ja taidetta kohtaan.

Hyvinvointia kulttuurista ja taiteesta

Kulttuuri ja taide vahvistavat lapsen ja nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kaikkia oppijoita tuetaan, jotta he löytävät itselleen mieluisan tavan tehdä ja kokea kulttuuria ja taidetta sekä sitä kautta hyötyvät kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista.

Tulevaisuustaitojen vahvistaminen

Kulttuurin ja taiteen kokeminen ja tekeminen vahvistavat taitoja, joiden avulla voidaan kohdata tulevaisuus toiveikkaasti. Kulttuuri ja taide antavat eväitä hahmottaa muuttuvaa maailmaa ympärillämme, auttavat ymmärtämään sen eri ilmiöitä sekä antavat välineitä rakentaa kestävää tulevaisuutta ja ratkaista tulevaisuuden haasteita. Kulttuuri ja taide synnyttävät lapsissa ja nuorissa uteliaisuutta, myötätuntoa ja kykyä katsoa toisin sekä vahvistavat rohkeutta ja tulevaisuususkoa.

alaista sivistystä, osallisuutta ja aktiivista kansalaisuutta. Kulttuurikasvatuksen toteuttamista ja sitä koskevaa kulttuurikasvatussuunnitelmaa Helsingissä ohjaavat seuraavat periaatteet.

Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus

Empatia, kriittinen ja rakentava vuoropuhelu sekä yksilön ja yhteisöjen itsetuntemus voivat kehittyä ja kasvaa kulttuurin ja taiteen keinoin. Kulttuuri ja taide vahvistavat yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta ja osallisuutta. Osallisuus toteutuu erityisesti itseilmaisun ja kuulluksi tulemisen kautta kulttuurin ja taiteen keinoin. Kulttuurikasvatus tukee lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä kiinnittymistä yhteisöön. Kulttuuri ja taide voivat tarjota samaistumisen mahdollisuuksia ja yhteenkuuluvuuden kokemuksia. Koko Helsinki toimii kulttuurikasvatuksen toimintaympäristönä, jolloin toiminnalla vahvistetaan lasten ja nuorten omistajuutta omaan kaupunkiin ja naapurustoihin.

Vapaus itseilmaisuuun

Kulttuurin ja taiteen tulee olla olennainen osa jokaisen lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä. Kulttuurikasvatuksen avulla voidaan oppia monia elämän osa-alueilla hyödyttäviä taitoja. Kulttuuri- ja taide-elämykset herättävät tunteita, nostavat esiin uusia näkökulmia tuttuihinkin asioihin sekä kannustavat lasta ja nuorta itseilmaisuuun. Kulttuuri ja taide tarjoavat kanavan ilmaista, luoda uutta ja kokea elämyksiä.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee Helsingin kaupunkistrategiaa

Helsingin kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma tukee kaupunkistrategiaa *Helsinki josta voimme olla ylpeitä* vuosille 2025–2029. Strategiakauden aikana kulttuurikasvatuksen tavoitteet ovat seuraavat.

Taiteen ja kulttuurin merkitys hyvinvoinnille ja sivistykselle

Vahvistamme lasten ja nuorten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Tunnistamme taiteen ja kulttuurin merkityksen lasten ja nuorten hyvinvoinnille, kasvulle ja sivistykselle. Tavoittemme on tehdä Helsingistä lukutaidon pääkaupunki.

Tasa-arvoiset mahdollisuudet

Varmistamme lasten ja nuorten tasa-arvoisen pääsyn taiteen ja kulttuurin äärelle. Vakiinnutamme strategiakaudella Kulttuurin kummilapset -toiminnan, jonka kautta jokainen lapsi pääsee osalliseksi lapsille suunnatuista kulttuuritapahtumista.

Alueellinen saavutettavuus

Varmistamme kulttuuritarjonnan alueellisen kattavuuden ja monimuotoisuuden.

Yhteistyö ja toimintaedellytykset

Helsingissä lapsille tarjottava kulttuuritoiminta syntyy tiiviissä yhteistyössä Helsingin monipuolisen kulttuurikentän kanssa. Tuemme sekä vakiintuneiden että uusien kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä.

Helsingin kulttuurikasvatussuunnitelman toimenpiteet

Helsingin kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma vahvistaa lapsen ja nuoren yhdenvertaista mahdollisuutta kulttuurin ja taiteen kokemiseen ja tekemiseen varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen opintojen aikana.

Helsingin kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma toimii kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan sekä taide- ja kulttuurikentän ohjaavana suunnitelmana. Molempien toimialojen sekä taide- ja kulttuurikentän yhteistyön tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää toimintatapoja, viestintää ja verkostoja, jotka edesauttavat laadukkaan kulttuurikasvatuksen toteutumista varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Kulttuurikasvatussuunnitelman toimenpiteisiin on kirjattu, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan kunnassa osana varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta sekä toisen asteen koulutusta. Suunnitelma ohjaa kulttuuri- ja taidekasvatuksen tavoitteelliseen ja yhdenvertaiseen toteuttamiseen.

Helsingin kulttuurikasvatusta toteutetaan ja edistetään erityisesti **seuraavilla toimenpiteillä ja seuraavissa verkostoissa.**

Kulttuurin kummilapset -toiminta mahdollistaa kaikille helsinkiläisille lapsille mahdollisuuden osallistua vuosittain kahteen kulttuuritapahtumaan, kunnes lapsi aloittaa koulun. Kulttuuritapahtumat ovat maksuttomia, ja ne on suunniteltu tukemaan lapsen kehitystä ja hyvinvointia.

Kulttuuripolut mahdollistavat kaikille helsinkiläislapsille ja -nuorille yhdenvertaisen mahdollisuuden taiteen ja kulttuurin kokemiseen ja tekemiseen. Kulttuuripoluilla varmistetaan, että varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä toisen asteen opintojen aikana lapsille ja nuorille tarjotaan monipuolinen mahdollisuus tutustua erilaisiin kulttuurisisältöihin ja -tapahtumiin sekä kirjaston palveluihin koko opinpolun ajan.

Kulttuuripolut pitävät sisällään monipuolisesti eri kulttuurin ja taiteen muotoja, kirjaston palveluita sekä kaupungissa vakiintuneita koko ikäryhmää koskettavia tapahtumia ja toimintaa. Helsingin kaupungin kulttuuripolut pohjautuvat kaupungin kulttuuri- ja taidetarjontaan sekä kulttuuriperintöön.

Kulttuuripolkujen toteuttaminen on vähimmäistavoite kulttuurikasvatukselle varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Kulttuuripolun toteuttaminen ei ole sidottu tiettyyn oppimisalueeseen tai oppiaineeseen. Päiväkodit, koulut ja oppilaitokset määrittelevät tarkemmin toiminta- ja lukuvuosisuunnitelmissaan, miten kulttuuripolkua toteutetaan kaupungin määritellyn kulttuuripolun mukaisesti. Lapsia ja nuoria osallistetaan mahdollisuuksien mukaan toiminnan toteuttamiseen ja suunnitteluun.

5x2-taidekurssit mahdollistavat perusopetuksen oppilaille tutustumisen eri taiteenlajien, kuten teatterin, videotaiteen, musiikin tai kuvataiteen, toteuttamiseen osana perusopetuksen koulupäivää. Taidekurssi kestää viisi kertaa, ja jokainen kerta on kestoaltaan pari tuntia. Perusopetuksen kulttuurikoordinaattorit tukevat kouluja 5x2-taidekurssien varaamisessa.

Kultus.hel.fi-verkkopalvelu kokoaa yhteen kulttuurin, taiteen ja liikkumisen oppimiselämyksiä varhaiskasvatuksen, peruskoulujen ja toisen asteen koulutuksen tarpeisiin. Kultuksen avulla kasvattajat ja opettajat pääsevät tutustumaan ja varaamaan oppijoille sopivia retkiä, työpajoja, esityksiä ja näytteilyitä eri puolilta pääkaupunkiseutua. Kultus julkaisee kohdennettuja uutiskirjeitä, joihin on koottu poimintoja Kultuksen sisällöstä ja muista kulttuurikasvatuksen ajankohtaisista teemoista varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen sekä toisen asteen koulutukseen.

Kulttuuri- ja kirjastokoordinaattoriverkostot koostuvat kasvattajista ja opettajista, jotka toimivat yhteyshenkilöinä, osallistuvat tarvittaessa toiminnan kehittämiseen sekä välittävät ajankohtaista tietoa kulttuurikasvatuksesta kollegiaalisesti eteenpäin.

Helsingin kulttuurikasvatuksen foorumi on vakiintunut, kaksi kertaa vuodessa järjestettävä tapahtuma, joka tuo yhteen helsinkiläiset kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaiset sekä taide- ja kulttuuritoimijat. Jokaisessa tapahtumassa on vaihtuva ajankohtainen teema, jota käsitellään osallistavien menetelmin ja asiantuntijapuheenvuoroin.

Kulttuurikasvatuksen ohjaus- ja työryhmät edistävät kulttuurin ja vapaa-ajan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialojen välistä pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä, jotta Helsingin kulttuurikasvatus voi toteutua yhdenvertaisesti ja saavutettavasti.

Keskeiset käsitteet

Kulttuuri voidaan käsittää laajassa merkityksessä, jolloin sillä tarkoitetaan tietoja, taitoja, kieltä, taidetta, urheilua, katsomuksia, elinkeinoja ja tapoja, joilla yhteisöt ovat muodostuneet. Kulttuurilla suppeassa merkityksessä voidaan tarkoittaa myös taidetta ja siihen liittyviä merkityksiä yhteisöissä.

Kulttuurikasvatus tarkoittaa kulttuurin ja taiteen sisältöjä, paikkoja, menetelmiä ja toimintoja, jotka ovat osa lapsen ja nuoren varhaiskasvatusta, koulua tai opintoja. Ohjattu kulttuurikasvatus tukee lapsen ja nuoren mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun sekä kulttuurin ja taiteen kokemiseen ja tekemiseen. Lisäksi se kehittää lapsen ja nuoren luovuutta, monilukutaitoa ja oppimisen edellytyksiä. Kulttuurikasvatus koskee kaikkea toimintaa päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa, ei vain taide- ja taitoaineita. Kulttuurikasvatus nivoo yhteen eri oppiaineita ja aihekokonaisuuksia.

Taidekasvatus on elämän ilmiöihin syventymistä moniaistisesti eri taiteen menetelmin. Oppiminen perustuu elämyksiin, kokemuksiin, kokeilemiseen ja itse tekemiseen. Taidekasvatus harjaannuttaa taitoja ja aisteja. Se on samanaikaisesti sekä taiteesta että eri taiteenlajien avulla oppimista. Olennainen osa taidekasvatustoimintaa on lapsen ja nuoren aktiivisuus ja itseilmaisu.

Kulttuuriperintökasvatus tukee lapsen ja nuoren tietojen, taitojen ja yksilöllisen kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Kulttuuriperintökasvatus auttaa ymmärtämään ja hyväksymään paitsi omia juuria myös muita kulttuureja. Kulttuuriperintökasvatus voi tapahtua esimerkiksi museoissa, kirjastoissa tai erilaisissa kulttuuriympäristöissä.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on suunnitelma siitä, miten kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatusta toteutetaan kunnassa osana varhaiskasvatusta, perusopetusta ja toisen asteen koulutusta. Se laaditaan ja sitä toteutetaan varhaiskasvatuksen, koulujen, oppilaitosten ja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden yhteistyönä. Kulttuurikasvatussuunnitelma tekee päiväkotien, koulujen ja

oppilaitosten kulttuurikasvatuksesta tavoitteellista. Samalla kulttuurikasvatussuunnitelma takaa kaikille lapsille ja nuorille yhdenvertaisen mahdollisuuden osallistua kulttuurin ja taiteen kokemiseen ja tekemiseen.

Kulttuuripolku määrittelee ja tekee konkreettisesti näkyväksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen aikana tapahtuvan kulttuurikasvatuksen. Kulttuuripolku perustuu oman kunnan kulttuuritarjontaan ja -perintöön. Kulttuuripolku pitää sisällään kulttuuri- ja taidesisältöjä, kunnassa vakiintunutta toimintaa ja tapahtumia eri ikäryhmille. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sekä perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat toimivat pohjana kulttuurikasvatuksen toteuttamiselle. Lasten ja nuorten osallisuus toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan kulttuuripoluissa.

Lähteet

[YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#)

[Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019](#)

[Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko 2021](#)

[Valtioneuvoston kulttuuripoliittinen selonteko 2024](#)

[Helsinki josta voimme olla ylpeitä – Kaupunkistrategia 2025–2029](#)

[Helsinki oppii – tulevaisuuden taidot – Koulutus 2030](#)

[Taide ja kulttuuri Helsingissä 2030](#)

[Helsingin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kulttuuripolku](#)

[Helsingin perusopetuksen kulttuuripolku](#)

[Helsingin toisen asteen koulutuksen kulttuuripolku](#)

[Kultus.hel.fi-verkkopalvelu](#)